

‘Vrijwilligers kunnen bezuinigingen makkelijk opvangen’

Er moet fors bezuinigd worden. Dat betekent ook minder geld voor het beheer van natuurterreinen. Gelukkig kent Nederland een enorme schare aan enthousiaste en betrokken mensen die graag hun handen uit de mouwen willen steken voor natuur en landschap. Vrijwilligers die misschien ook in staat zijn het natuurbeheer uit te voeren. En zo hoeven de bezuinigingen geen enkel probleem op te leveren. Het is een aanpak die perfect past in het straatje van staatssecretaris Bleker, die het allemaal graag lokaal ziet gebeuren. Maar is het ook haalbaar?

— Lotty Nijhuis (redactie)

Arno Willems, directeur Land- schapsbeheer Nederland

“Het gaat om zeer specialistisch werk”

> “ALS JE ALLE BEZUINIGINGEN bij elkaar optelt, kun je niet volhouden dat ‘de vrijwilligers’ het wel even zullen overnemen. De bezuinigingen op beheer van natuur en landschap zijn slechts één onderdeel van de bezuinigingen. Ook in de randvoorwaardensfeer wordt nogal wat beknib- beld. Er zijn bezuinigingen die er bijvoorbeeld toe leiden dat een regeling als Draagvlak Natuur, die juist gericht is op participatie van burgers, niet meer bestaat. Er gaat veel minder geld van Rijk naar provincies dan vroeger werd ingezet voor gebiedsprocessen, en intermedi- aire organisaties krijgen minder geld. Daarnaast moet vrijwilligerswerk georganiseerd worden. Ook moeten cursussen gegeven wor- den of verzekeringen afgesloten. Het is niet zo dat vrijwilligers zomaar opeens denken: ‘Kom, ik ga eens wat doen’. En voor dat faciliteren is ook minder geld. Het zou zelfs zo kunnen zijn dat er door deze bezuinigingen op termijn minder vrijwilligers voor landschap en natuur werken.

Tenslotte gaat het bij natuur en landschap om zeer forse bezuinigingen. Het is niet zo dat je 5 of 10% zult moeten invullen, de Rijksuitga- ven worden tot 72% minder. Er is geen enkele sector of organisatie die dat zomaar even op kan vangen.

Toch leveren vrijwilligers nu al een belangrijke bijdrage, en ik waardeer het enorm dat zij dat allemaal doen. Maar daarbij gaat het in zijn algemeenheid niet om het zeer specialistische werk. Natuurlijk zijn er vrijwilligersgroepen die wat ingewikkelder werk kunnen doen, maar ik zie het nog niet gebeuren dat zij zich bezig gaan houden met hydrologie of hoogveenbeheer.” <

Jacqueline Kraan, CNV Vakmensen, lid van Commissie Sociale Zaken en bestuurslid Bosschap

“Een vrijwilliger kan à la minute opzeggen”

> “ER ZIJN NATUURLIJK ALTIJD plekken waar vrijwilligers heel goed hun werk kunnen doen, maar je moet er niet helemaal afhankelijk van zijn. Vrijwilligers zijn mensen die het naast hun normale bezigheden doen. Dan is er misschien niet alle dagen van de week voldoende man- kracht om alle werkzaamheden uit te voeren. Ook betekent vrijwilligerswerk dat je niet verplicht bent om te komen. In elke vrijwil- ligersorganisatie speelt altijd de discussie: ‘vrij- willigheid is geen vrijblijvendheid’. Maar als het vrijwilligers niet bevalt kunnen ze à la minute opzeggen en wegwezen.

Daarnaast hebben vrijwilligers niet per se vak- kennis. En kennis van natuur doe je op door opleiding, door langdurige observaties en erva- ring. Ook moeten mensen getraind worden in bijvoorbeeld veiligheid bij de werkzaamheden. Je laat iemand niet zomaar met een kettingzaag werken. Vakkracht leidt je op en dan heb je er vijf dagen in de week gemak van. Maar als iemand één dag in de week werkt, dan moet je vijf keer iemand opleiden om hetzelfde effect te krijgen. En voor hoe lang? Want als ik om me heen kijk zie ik de trend dat vrijwilligers liever hapklare brokken hebben, bijvoorbeeld een kortdurend project waar ze van begin tot eind in zitten, dan langdurige relaties. Het wordt voor organisaties dan heel duur.

Als je vrijwilligers het werk laat doen van be- taalde krachten verlies je ook een stuk werk- gelegenheid. Ik zie bijvoorbeeld al de ontwik- keling dat bezoekerscentra helemaal bemand worden door vrijwilligers, hooguit gesteund door één vaste kracht voor de coördinatie. Maar je moet niet verwachten dat ze een groot deel van de organisatie kunnen runnen. Het blijft vakwerk.” <

Gerard van den Burg, coördinator vrijwilligers Natuurmonumenten, Loonse en Drunense duinen

“We zitten al aan het plafond”

> “Bij Natuurmonumenten Midden-Brabant zijn meer dan honderd vrijwilligers werkzaam in het beheer. We zijn vooral begonnen met werven om draagvlak en betrokkenheid te vergroten, pas in tweede instantie is kostenbesparing in beeld gekomen. En ik denk dat we wat betreft aantal bijna aan het plafond zitten. Hetgeen die mensen doen is namelijk in feite al het maximale dat je met vrijwilligers kunt doen.

Mensen doen vrijwilligerswerk vooral omdat ze het leuk vinden. Gezelligheid is belangrijk, het moet als nuttig worden ervaren, en mensen willen lekker zorgeloos buiten bezig zijn en hun energie kwijt kunnen. En de werkzaamheden waar dit op van toepassing is, liggen voor een heel groot deel al in de handen van vrijwilligers. Dat doen we eigenlijk nauwelijks zelf meer. De dingen die we nog wel zelf doen zijn vooral zaken als organiseren, verslaglegging, aansturing, faciliteren en initiëren. Dat betekent dat je verantwoordelijkheid ervaart en dat er een bepaalde druk aanwezig is. Het onbekommerde is er dan vanaf.

Het werk dat nog door aannemers wordt gedaan, is ook niet zomaar over te dragen aan vrijwilligers. Bij dit soort werk wordt vaak gewerkt met machines en ben je eindverantwoordelijk voor het resultaat. Dat botst met het ontspannen bezig zijn. Ook terreinkennis is heel belangrijk. Vrijwilligers komen vaak maar één of twee dagen in de week. Terreinkennis in een gebied als de Loonse en Drunense Duinen van pakweg 3000 hectare heb je niet zomaar opgebouwd. Daarnaast heb je ook nog vak-kennis nodig, zowel ecologische, technische en communicatieve vak-kennis. Die doe je als boswachter op in de loop der jaren met allerlei cursussen en opleidingen die je volgt. En het is ook een kwestie van een heleboel ervaring.”<

Theo Schuyt, professor Filantropische studies, VU

“Vrijwilligers zijn geen arbeidsleger”

> VRIJWILLIGERSWERK KUN JE ook definiëren als particulier initiatief. En particulier initiatief is dat mensen zich uit eigen keuze willen inzetten voor bijvoorbeeld natuur. En dat is het aardige van vrijwilligerswerk: dat het vrijwillig is. Maar de overheid denkt vaak in de trant van ‘de bureaucratische bruikbaarheid van de burger’, de BBB. Dus: ‘Wij gaan bezuinigen, en dan gaan we ervan uit dat de burgers dat automatisch overnemen’. Dat heet het ‘substitutie denken’. En daar ben ik het volstrekt niet mee eens. De overheid heeft namelijk haar verantwoordelijkheid. Daar betalen we heel veel belasting voor, daarvoor hebben we een Tweede Kamer, en daarvoor hebben we een regering. En die moeten hun uiterste best doen om Nederland mooi en welvarend te laten blijven. Als wij daarnaast ‘s morgens wakker worden en denken: ‘Wij gaan ook iets aan de natuur doen’, dan is dat onze eigen beslissing. En dat moet je in hoge mate benadrukken.

Je hebt een politieke democratie, de overheid. En je hebt, wat heet, een sociale democratie, wat mensen zelf vinden. Die dingen moeten meer uit elkaar gehaald worden. Dat betekent dat als de overheid gaat bezuinigen op natuur, zij uitnodigend moet zijn naar particulier initiatief en moet zeggen: ‘Wij kunnen het niet alleen’. Maar het particulier initiatief is zelf ook aan zet. De grote natuurorganisaties moeten zich wat harder op gaan stellen tegenover de overheid. Het moet niet zo zijn dat een overheidsnota er op een gegeven moment toe leidt dat natuurorganisaties opeens met hun vrijwilligers in de wacht moeten gaan staan om op te lossen wat de overheid over de schutting gooit. De overheid denkt altijd maar dat als zij het uit haar handen laat vallen, de burger het automatisch oppakt. Maar particulier initiatief en vrijwilligerswerk moeten niet worden afgeschilderd als een soort arbeidsleger, als vrijwillige dienstplichtige aan overheidsbeleid. De mentaliteit moet om, vooral bij de overheid.”<

Ger Koopmans, Tweede Kamerlid CDA

“In deze tijd vrijwilligerswerk stimuleren”

> “DE BEZUINIGINGEN ZIJN hebben vooral betrekking op de Ecologische Hoofdstructuur en de Robuuste Verbindingszones. Het zou bizar zijn om vrijwilligers te vragen dat te gaan realiseren. Vrijwilligers zijn dus niet in staat die bezuinigingen op te pakken. Ik denk wel dat je juist in deze tijd vrijwilligers die eigen verantwoordelijkheid willen nemen, extra zou moeten stimuleren. Maar dan vanwege hun eigen waarde, een waarde die ze altijd al gehad hebben. Vrijwilligers zijn van groot belang voor het landschap, maar los van de bezuinigingen. Er zijn natuurlijk heel veel organisaties actief op het gebied van groen en doen. En ik denk dat we juist in deze periode samen met de provincies, maar ook het Rijk zelf, moeten kijken hoe we die organisaties kunnen stimuleren en kunnen helpen. En niet als pleister op pijnlijke bezuinigingen maar vanwege de waarde die ze op zich hebben. Dat is bijvoorbeeld ook één van de redenen dat ik samen met mevrouw Ouwehand van de Partij voor de Dieren een tijdje geleden een motie heb ingediend om de insectenmonitor, waar een aantal mensen bij betrokken is die insecten tellen, in stand te houden. Die motie is ook door de regering overgenomen.

Vrijwilligerswerk kost het hier en daar natuurlijk ook centen. Dus wat moet gebeuren is denk ik dat de lokale, provinciale en rijksoverheid gaan kijken hoe ze dat op een fatsoenlijke manier vorm gaan geven.”<

Wilt u een stelling aandragen? Mail naar: redactie@vakbladnbl.nl
